

ЛІТЕРАТУРА:

1. Котляков В.Ю. Методика исследования системы жизненных смыслов / В.Ю. Котляков. – Кемерово : Кузбассвузиздат, 2003. – 410 с.
2. Леонтьев Д.А. Тест смысложизненных ориентаций (СЖО) / Д.А. Леонтьев. – М. : Смысл, 2006. – 18 с.
3. Елисеєв О.П. Потребность в достижении. Практикум по психологии

личности / О.П. Елисеєв. – СПб., 2003. – С. 427–428.

4. Помиткін Е.О. Психологічна діагностика духовного потенціалу особистості : [посібник] / Е.О. Помиткін. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 144 с.

5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://psycabi.net/testy/517-test-refleksii-metodika-dagnostiki-urovnya-razvitiya-refleksivnosti-oprosnik-karpova-a-v>.

УДК 159.946

**ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
В ПЕРШОМУ КЛАСІ**

Камінська О.В., д. психол. н.,
професор кафедри загальної психології та психодіагностики
Рівненський державний гуманітарний університет

У статті аналізуються психологічні особливості вивчення іноземної мови першокласниками, розкриваються умови підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу. Визначаються також особливості психічної діяльності дітей молодшого шкільного віку, розвитку їхніх когнітивних процесів. Підкреслюється роль педагога в забезпеченні ефективного навчального процесу, створенні атмосфери, сприятливої для розвитку особистості.

Ключові слова: молодший шкільний вік, когнітивні процеси, педагог, іноземна мова.

В статье анализируются психологические особенности изучения иностранного языка первоклассниками, раскрываются условия повышения эффективности усвоения учебного материала. Определяются также особенности психической деятельности детей младшего школьного возраста, развития их когнитивных процессов. Подчеркивается роль педагога в обеспечении эффективного учебного процесса, создании атмосферы, благоприятной для развития личности.

Ключевые слова: младший школьный возраст, когнитивные процессы, педагог, иностранный язык.

Kaminska O.V. PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF STUDY OF FOREIGN LANGUAGE IN FIRST CLASS

The article analyzes the psychological peculiarities of studying a foreign language by first-graders, reveals the conditions for increasing the efficiency of the learning of learning material. The peculiarities of mental activity of children of junior school age, development of their cognitive processes are also determined. Emphasizes the role of the teacher in providing an effective learning process, creating an atmosphere conducive to the development of personality.

Key words: junior school age, cognitive processes, teacher, foreign language.

Постановка проблеми. У контексті інтеграції України до європейського соціокультурного простору питання вивчення дітьми іноземних мов набуває особливої актуальності, оскільки від успішності цього процесу залежатиме конкурентоспроможність уже дорослої особистості. Важливість дослідження психологічних особливостей вивчення іноземної мови в першому класі зумовлюється незадоволеністю рівнем мовної підготовки учнів, а оскільки період 6–7 років вважається найбільш сприятливим для оволодіння другою мовою, доцільним є виявлення умов, що сприятимуть підвищенню ефективності навчального процесу в зазначеному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на актуальність порушеної проблеми, в сучасній науці здійснюються спроби визначити психологічні особливості засвоєння дитиною іноземних мов (Б.В. Беляєв [5], Б.А. Бенедиктов [6]); фактори, що впливають на цей процес (Б.Ю. Бейн, І.А. Панарін [4], Н.В. Вітт [7]); найбільш ефективні технології викладання іноземної мови (В.А. Артемов [2], Р.Ю. Барсук [3]). Однак, попри це, отримані дані є певною мірою несистематизованими та неузгодженими.

Постановка завдання. З огляду на викладене, метою статті є виявлення психологічних особливостей засвоєн-

ня першокласниками іноземної мови та умов, що підвищують ефективність цього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Психологічний та особистісний розвиток дитини в молодшому шкільному віці зумовлюється особливістю соціальної ситуації розвитку. На цьому віковому етапі провідною діяльністю стає навчання, основою якого є пізнавальний інтерес і нова соціальна позиція. Нижня межа цього вікового періоду (6–7 років) пов'язана з переходом до навчання як систематичної та цілеспрямованої діяльності. У перші його місяці ознаки дошкільного дитинства поєднуються з ознаками школяра. Часом це поєднання є досить суперечливим, що виявляється в невідповідності можливостей дитини вимогам життя, особистим вимогам і вимогам школи й батьків [6].

Характерною рисою молодшого шкільного віку є наявність значних резервів розвитку. З початком навчання дитини в школі відбувається перебудова всіх її пізнавальних процесів, набуття нею якостей, властивих дорослим людям. Дитина включається в нові для неї види діяльності й системи міжособистісних взаємин. У цей віковий період до провідних видів діяльності поряд зі спілкуванням і грою долучається й навчальна діяльність. Загальними характеристиками всіх пізнавальних процесів дитини стають їх продуктивність і стійкість. Із перших днів навчання школяреві необхідно протягом тривалого часу утримувати увагу, сприймати й засвоювати все те, що розповідає вчитель. У дітей цієї вікової групи відбувається перехід від наочно-образного до словесно-логічного мислення, розвивається увага, ува, інші аспекти психічної діяльності. Процес вивчення іноземної мови, отже, покликаний не лише забезпечити оволодіння учнями навчальним матеріалом, а й стимулювати загальний інтелектуальний і психічний розвиток учнів. Молодші школярі на початковому етапі опанування іноземною мовою вже мають певні сформовані мовні навички, які дають їм змогу виразити себе в інтелектуальній, емоційній і соціальній сферах життя. Вони вправно володіють певним словниковим запасом рідною мовою, можуть творчо його використовувати, їм притаманна багата фантазія та ува, вони усвідомлюють різницю між реальністю й вигадкою, можуть працювати в групі та вчитися в інших. Діти цієї вікової групи здатні зрозуміти сказане, не сприймаючи кожне слово окремо. Інтонація, жести, міміка, вираз обличчя вчителя – усе це допомагає їм зрозуміти незнайомі слова, а іноді й фрази [9].

Однак необхідно зауважити, що учні цієї вікової категорії не можуть довго зосереджувати увагу на одному об'єкті або дії, оскільки процеси збудження в корі головного мозку ще домінують над процесами гальмування. Діти швидко втомлюються, тому урок іноземної мови має бути динамічним, емоційним, насиченим такими вправами, які дають змогу урізноманітнити навчальну діяльність, допомагають зосередити увагу учнів на навчальному матеріалі. Специфічними ознаками уроку іноземної мови в початковій школі повинні бути мовленнєва спрямованість, комплексність та опора на рідну мову учнів. Вправлення в спілкуванні має переважати над завданнями, які передбачають сприймання навчального матеріалу та осмислення його, оскільки саме комунікативні завдання готують учнів до взаємодії з іншими людьми в реальних життєвих ситуаціях. Комплексність уроку іноземної мови передбачає взаємозв'язок різних видів мовленнєвої діяльності в процесі опанування знаннями [9].

Дошкільний і молодший шкільний вік розділяє симптом втрати безпосередності, який свідчить, що між бажанням щось зробити й самою діяльністю виникає певний момент – з'ясування, що дасть дитині конкретна діяльність. Цей симптом виявляється як внутрішня організація в тому, який сенс може мати для дитини здійснення діяльності: задоволення чи незадоволення своїм місцем у стосунках із дорослими, іншими дітьми. Так уперше виникає емоційно-орієнтувальна основа вчинку. У шестирічному віці дитина набуває певних навичок навчальної роботи. Більш цілеспрямованим і повнішим стає процес сприймання. Завдяки цьому досконалішою стає пам'ять шестирічної дитини. Механічне запам'ятовування поступово замінюється довільним і свідомим. У шестирічної дитини помітно виявляється емоційно-вольова спрямованість у досягненні мети. Усе це створює важливі передумови для систематичного навчання в молодших класах. У цей період дитина вже здатна відрізнити бажане від можливо-го, робити порівняння й узагальнення [4].

Однак, незважаючи на розвиток пізнавальних психічних процесів, важливим видом діяльності дитини в цей період залишається гра, що повинна використовуватись як засіб навчання. Важливе значення має й те, що в грі значна частина іншомовного матеріалу запам'ятовується мимоволі, що в умовах самостійного вирішення завдань в активній практичній діяльності з навчальним матеріалом може дати значно більший ефект, ніж при довільному запам'ятовуванні.

Навчання учнів молодшого шкільного віку – це особливий вид освітньої діяльності, оскільки в цей період формується рівень домагань і мотиваційна спрямованість дитини: визначається виникне в неї позитивне ставлення до шкільного життя чи ж, навпаки, відторгнення всього, що пов'язано з навчальним процесом. При цьому важливо сформулювати загальнопізнавальні, організаційні, мовленнєві та контрольно-оцінні вміння й навички, які дадуть можливість розвинути потенціал особистості, виховати творчу індивідуальність. У дітей цього віку переважає мимовільна увага, оскільки довільна увага потребує певних вольових зусиль, які в цьому віці ще тільки починають формуватись. Водночас, коли дитина переборює певні труднощі, вона отримує задоволення, тому що це відповідає її первинній потребі у творчості. Відчуття задоволення й радості внаслідок досягнення певної мети викликають у дитини прагнення повторити вольові зусилля в навчальній діяльності [5].

Оскільки під час зосередження молодші школярі швидко втомлюються й стійкість уваги слабшає, то це значно впливає на ефективність навчання. Тому доцільно використовувати ті засоби навчання, які допомагають зняти напруження, розвантажують психіку й нервову систему, усувають надмірне навантаження на зір, м'язи рук і впливають на мимовільну та вторинну увагу дитини, а саме: унаочнення, рухливі гри, активні види діяльності. Навчальна гра є важливим методичним прийомом, що дає змогу створювати певні ситуації. Використовуються не тільки рухові, мимічні, лексичні, граматичні, а й сюжетно-рольові гри, діти перевтілюються в певні образи героїв і виступають уже від їхнього імені [3].

Потрібно також використовувати наочність (сюжетні малюнки, ілюстрації, комікси, комп'ютерні навчальні гри, кінофільми тощо) для ефективного розвитку функції сприймання. Запам'ятовування унаочненого матеріалу відбувається набагато швидше та ефективніше, особливо в процесі активної інтелектуальної діяльності. Діти запам'ятовують невимушено й легко той матеріал, який викликає позитивні емоції, є привабливим для них і містить важливу та цікаву інформацію [2].

Уже у віці шести років психофізіологічний розвиток дітей досягає рівня, достатнього для засвоєння основ іноземної мови. Це зумовлюється передусім здатністю дітей цієї вікової категорії точно відтворювати почуті звуки та інтонації, а також їхньою схильністю до багаторазового повторення. Саме ці якості разом із дитячою допитливі-

стю, багатою уявою та прагненням до гри сприяють ефективному оволодінню дітьми молодшого шкільного віку основами іноземної мови, незважаючи на їхню нездатність зрозуміти пояснення граматичних правил і структур [9].

Вивчення іноземної мови з психологічного погляду – це складний процес формування в корі головного мозку нової мовної системи, що починає співіснувати й постійно взаємодіяти з виробленою системою рідної мови. У рідній мові всі компоненти мовного комплексу вже становлять єдину програму нервових зв'язків. Досягнення ж подібних результатів в іноземній мові можливе лише в разі створення умов, які забезпечать інтенсивне функціонування мовно-рухових подразників у перші роки засвоєння мови. Чим молодші школярі, тим яскравіше в них виражені процеси збудження, виявляється їх пріоритетна роль над гальмівними процесами. Учителі не повинні забувати, що молодшим школярам дуже важко зосереджуватися на одному виді діяльності, їхню увагу може привернути лише незвичний, різкий подразник. Таким подразником є засоби навчання, які необхідно широко застосовувати. Пізнавальні мотиви, які відповідають завданням навчання, ще нестійкі й ситуативні, тому під час занять вони з'являються й підтримуються лише завдяки зусиллям учителя [10].

Психологічною основою для оволодіння мовою є не стільки пам'ять, тим більше механічна, як мовна вроджена функція кожної дитини. І саме ця функція й допомагає вирішити первісну й найголовнішу проблему в оволодінні дитиною мовою. Вона синтезує в собі всі необхідні психічні властивості для оброблення мовного потоку. Ця мовна функція наділена специфічними особливостями. Перша особливість полягає в тому, що її діяльність обмежена в часі. Ось чому з такою легкістю сприймає дитина рідну мову й чому так важко їй засвоїти другу мову уже після того, як мовна функція припинила свою діяльність. Друга особливість – дитина має можливість на базі мовної функції й за наявності різномовних середовищ, кожне з яких стає для неї життєво важливим, опанувати кілька мов, не змішуючи їх одна з одною, якщо люди, які спілкуються з дитиною, самі не роблять цього. Навчання має бути орієнтоване на психофізіологічні вікові особливості дітей. Найкраще починати вивчення іноземної мови в 5–8 років, коли система рідної мови дитиною вже досить добре освоєна й на її основі можна формувати мовний механізм другої, іноземної, мови. Отже, виникає проблема ослаблення впливу ме-

ханізму рідної мови в процесі освоєння іноземної [10].

Розглядаючи мовленнєву діяльність учнів першого класу в процесі вивчення іноземної мови, педагог повинен пам'ятати таке:

- мова вивчається через особисту діяльність дітей на заняттях, тобто шляхом їхньої безпосередньої активної участі в усіх видах навчальної діяльності й іграх, які моделюють спілкування;

- у дітей, які починають вивчати іноземну мову, загальні мовленнєві механізми вже сформовані, тому не можна зовсім абстрагуватися від рідної мови, але вона повинна використовуватись у певних межах, коли це доцільно;

- характерною особливістю пам'яті дітей є здатність копіювати. Вони з легкістю опановують матеріал із привабливим ритмом і мелодикою (вірші, пісні); вивчаючи, продукуючи, інсценуючи вірші, пісні, казки іноземною мовою, дитина залучається до культури країни, мову якої вона вивчає;

- запам'ятовування мовного та мовленнєвого матеріалу дітьми є ефективним за умови супроводження його відповідним зоровим унаочненням, коли задіяно якомога більше аналізаторів;

- ситуативне діалогічне мовлення вважається більш природним для дітей цього віку [3].

До труднощів, що виникають під час навчання першокласників, Ш.А. Амонашвілі, О.Р. Лурія й О.О. Леонтьєв зараховують відсутність у дитини дієвих та актуальних моментів оволодіння іноземною мовою. Друга складність засвоєння нерідної мови пов'язана з тим, що дитина переносить засвоєні закономірності рідної мови на іноземну, що стає перешкодою ефективного її вивчення [1; 4; 12].

Для ефективного навчання іноземної мови доцільно використовувати систему психолого-педагогічних умов, що забезпечують належний рівень навчання, запропоновану Ш.А. Амонашвілі: забезпечення процесу навчання на основі індивідуально-гуманного підходу; забезпечення успіху, тобто радості пізнання під час освоєння учнями іноземної мови; застосування стимулювальних оцінок. При цьому особистісно-гуманний підхід полягає в тому, щоб зробити дитину соратником педагога в навчанні та вихованні, налаштувати її на самостійне мислення і зберегти за нею право вибору. Такий підхід протистоїть імперативним та авторитарним методам у навчанні й вихованні. Оцінювання під час навчання – це процес, під час якого на основі певних способів, суджень, ана-

лізу ведеться співвіднесення результатів навчання із заданим еталоном. Оцінка ж є формально матеріалізованим результатом оцінювання [1].

В умовах вивчення іноземної мови у школі можна говорити про різні рівні сформованості монологічного мовлення, залежно від творчості й самостійності, які виявляє учень. На репродуктивному рівні не передбачається мовна творчість учнів, отже, він характеризується відсутністю самостійності як у виборі мовного оформлення, так і у визначенні, що зазвичай задається ззовні. На репродуктивно-продуктивному рівні вже передбачаються деякі елементи творчості й самостійності висловлювання. Вони можуть виявлятися у варіюванні засвоєного мовного матеріалу, використанні його в нових ситуаціях, в послідовності й композиційній структурі викладу. Однак більша частина висловлювання буде мати репродуктивний характер. Рівень продуктивного монологічного мовлення характеризується тим, що учень на основі свого мовного та мовленнєвого досвіду може висловити власне ставлення до фактів і подій, дати оцінку, побудувати висловлювання згідно зі своїм задумом [5].

Мовлення, особливо в монологічній формі, часто викликає труднощі в учнів. Формування цього складного вміння має протікати за допомогою опор, які можуть бути пов'язані як зі змістом, так і з формою викладу, а також одночасно й із тим, і з іншим. У перших класах для формування монологічного мовлення на репродуктивному рівні опори повинні мати комплексний характер, тобто допомагати учням і за змістом, і за формою. Якщо текст сприймається на слух, то він повинен бути за обсягом невеликий, логічно побудований, являти собою надфразову єдність. Опорою для монологічного висловлювання репродуктивного рівня може бути структурний каркас, призначення якого полягає в тому, щоб допомогти учням запам'ятати й відтворити текст. Під час організації роботи над граматичною стороною мовлення вчителю варто підходити до матеріалу диференційовано залежно від труднощів, які він викликає в учнів, що позначиться на кількості вправ і їх характері [2].

Одним із ефективних методів, що використовується під час вивчення іноземної мови, є метод асоціативних символів, що дає змогу вирішити основні проблеми в навчанні іноземної мови молодших школярів, адже базується на актуальній теорії вивчення мови через особистісну діяльність дитини. Використання цього методу дає можливість дитині сприймати мовний

матеріал через усі аналізатори: зорові, слухові, мовленнєво-моторні й рухові. За допомогою цього методу мовний матеріал засвоюється непомітно. На заняттях учитель вводить ігрові команди, назви предметів, явищ і створює разом з учнями асоціативні символи до них, працюючи за певним алгоритмом: вироблення асоціативних символів до нових лексичних одиниць; перевірка розуміння дітьми вироблених асоціацій рідною мовою; презентація нової лексики іноземною мовою з одночасним показуванням символів [10].

Діти оволодівають мовою практично, проживаючи весь навчальний матеріал, чим і забезпечується свідоме вивчення лексичних одиниць. Питання про перевантаження пам'яті відпадає, так як процес засвоєння матеріалу проходить мимовільно. Школярі засвоюють значні масиви навчального матеріалу, виконуючи разом із дорослим або самостійно ігрові дії, доводячи до автоматизму виконання і промовляння необхідних мовленнєвих зразків, не докладаючи до цього особливих зусиль. Суттєвим моментом і перевагою використання цього методу є те, що діти зовсім не втомлюються. Отже, не порушується основна вимога до процесу навчання – збереження психічного й фізичного здоров'я дітей [10].

Можна виділити сукупність умов, що сприяють успішному засвоєнню дітьми іноземної мови: мова має засвоюватися дитиною усвідомлено, навчання в жодному разі не повинно перетворюватися на імітаційний процес; діти повинні опанувати іноземну мову як засіб спілкування, всі компоненти навчання необхідно підпорядкувати комунікативній меті; підкреслюється необхідність досягнення розвиваючого ефекту курсу іноземної мови, тобто не просто опора на сформовані поняття, навички та вміння, а їх розвиток і формування нових психічних якостей [11].

Отже, іноземна мова має засвоюватися учнями як засіб спілкування. Діти повинні вивчати мову в процесі зацікавленого спілкування та взаємодії з різними персонажами: вчителем, ляльками тощо. Будь-яке спілкування починається з мотиву й цілі, тобто з того, чому та навіщо щось говорить, сприймається на слух, читається й пишеться. Учень повинен чітко уявляти собі мету своїх мовленнєвих дій, їх кінцевий результат – що саме буде досягнуто, якщо він промовить слово, побудує висловлювання, прослухає або прочитає текст. Діти мають бачити результати практичного застосування іноземної мови [7].

Учень частіше за все не бачить реальної можливості скористатися своїми знання-

ми. Усунути цей недолік можна за допомогою застосування таких принципів: формулювання конкретної мети, що спрямована на досягнення не мовного, а практичного результату; отримання кожним учнем або групою учнів конкретного завдання, спрямованого на виконання практичних поза-мовних дій за допомогою мови; самостійне виконання учнями отриманого завдання й допомога вчителя в разі необхідності; спільна відповідальність учнів і вчителя за результати роботи. Ураховуючи це, навчання молодших школярів іноземної мови з самих перших кроків будується як діалог культур. При цьому варто враховувати, що роль імітаційного фактора в процесі навчання надзвичайно низька, діти опановують матеріал усвідомлено, а не на основі імітації, тому потрібно організувати діяльність дітей з оволодіння іноземною мовою так, щоб вони завжди бачили сенс у тому, що вони роблять [6].

Висновки з проведеного дослідження. Умовами ефективного вивчення іноземної мови першокласниками є врахування педагогом вікових та індивідуально-психологічних особливостей учнів; формування мотивації до успіху; використання під час роботи з дітьми гуманістично орієнтованого підходу, що забезпечує ставлення до них не лише як до суб'єктів впливу, а передусім як до особистості, наділеної неповторними індивідуальними якостями.

Перспективним напрямом дослідження є подальше вивчення особливостей засвоєння учнями молодшого шкільного віку іноземної мови в процесі навчальної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике / Ш.А. Амонашвили. – М. : Просвещение, 2006. – 266 с.
2. Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам / В.А. Артемов. – М. : Просвещение, 2009. – 279 с.
3. Барсук Р.Ю. Основы обучения иностранному языку в условиях двуязычия / Р.Ю. Барсук. – М. : Высшая школа, 2000. – 176 с.
4. Бейн Б.Ю. Билингвистическое воспитание детей (вновь обращаясь к Л.С. Выготскому и А.Р. Лурия) / Б.Ю. Бейн, И.А. Панарин // Вопросы психологии. – 2014. – № 3. – С. 68–82.
5. Беляев Б.В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам / Б.В. Беляев. – М. : Просвещение, 2005. – 211 с.
6. Бенедиктов Б.А. Психология овладения иностранным языком / Б.А. Бенедиктов. – Минск, 2004. – 278 с.
7. Витт Н.В. Роль мотивов и эмоций в успешности обучения иностранному языку / Н.В. Витт // Методика преподавания иностранных языков в вузе. – 2003. – № 7. – С. 73–78.

8. Гальскова Н.Д. Процесс изучения иностранных языков в начальной школе / Н.Д. Гальскова, З.И. Никитенко // Иностранный язык в школе. – 2010. – № 3. – С. 11–15.

9. Головська І.В. Психолого-фізіологічні основи навчання англійської мови в початковій школі / І.В. Головська, І.П. Петренко // Вісник Житомирського державного університету. Серія «Педагогічні науки». – 2015. – Вип. 3 (81). – С. 21–15.

10. Гусак Л. Психологічні передумови асоціативного навчання іноземної мови учнів першого класу / Л. Гусак // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2012. – Вип. 43. – С. 11–15.

11. Занков Л.В. Методика изучения иностранных языков / Л.В. Занков. – М. : Просвещение, 2002. – 309 с.

12. Леонтьев А.А. Психологические предпосылки овладения иностранным языком / А.А. Леонтьев // Иностранный язык в школе. – 2011. – № 2. – С. 22–26.

УДК 159.922.7

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ ПСИХОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВНЗ

Каткова Т.А., магістр психології,
старший викладач кафедри психології
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Варіна Г.Б., магістр психології,
старший викладач кафедри психології
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

У статті проаналізовано наукові підходи до проблеми розвитку комунікативних умінь студентів під час навчання у вищому навчальному закладі. Розглянуто вплив навчання у вищому навчальному закладі на результативність процесу розвитку комунікативних умінь студентів.

Ключові слова: ідентифікація, мислення, комунікація, комунікативні вміння, комунікативна компетентність, міжособистісні взаємини, спілкування, самооцінка.

В статье проанализированы научные подходы к проблеме развития коммуникативных умений студентов при обучении в высшем учебном заведении. Рассмотрено влияние обучения в высшем учебном заведении на результативность процесса развития коммуникативных умений студента.

Ключевые слова: идентификация, мышление, коммуникация, коммуникативные умения, коммуникативная компетентность, межличностные отношения, общение, самооценка.

Katkova T.A., Varina A.B. DEVELOPMENT OF COMMUNICATION SKILLS OF STUDENTS SPECIALTIES PSYCHOLOGICAL WHILE STUDYING AT UNIVERSITY

The article analyzes the scientific approaches to the problem of development of communicative abilities of students in higher educational institutions. The influence of teaching in the university on the effectiveness of the process of developing the communicative skills of the student is examined.

Key words: identification, thinking, communication, communicative skills, communicative competence, interpersonal relationships, communication, self-esteem.

Постановка проблеми. Вища освіта в Україні переживає кардинальні перетворення. Це стосується як упровадження новітніх форм організації навчального процесу (кредитно-модульна система, дистанційна освіта, інтерактивні методи навчання тощо), так і перегляду самого його змісту. Європейська інтеграція, курс на яку взяла наша держава, вимагає від вищого навчального закладу (далі – ВНЗ) підготовки фахівців, здатних до роботи за умов постіндустріального та інформаційного суспільства, яким є сучасна світова спільнота [6, с. 5].

Суспільство являє собою якісну та багаторівневу систему ставлень людини до світу. Воно включає не лише ставлення людини до предметного світу, а й до інших людей, з якими вона вступає в прямі й опосередковані контакти, тобто спілкування. Тому спілкування та комунікативні вміння студентів є пріоритетним компонентом у професійній підготовці. За умов орієнтації ВЗО на всебічний і гармонійний розвиток особистості, посилення зв'язку змісту навчання з обраною професією особливого значення для формування мовної й мовленнєвої компетенції студентів набуває